

Wyrok z dnia 2 października 2008 r.

III PK 19/08

Organ, który zdecydował o przeniesieniu nauczyciela bez jego zgody do innej szkoły powinien rozpatrzyć skrócenie wyznaczonego okresu przeniesienia, jeżeli ustanie jego przyczyna (art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela, jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.).

Przewodniczący SSN Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca), Sędziowie: SN Herbert Szurgacz, SA Halina Kiryło.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 2 października 2008 r. sprawy z powództwa Haliny P. przeciwko Wójtowi Gminy w S.P. o uznanie skrócenia przeniesienia za bezskuteczne, na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach z dnia 14 grudnia 2007 r. [...]

o d d a l i ł skargę.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 14 września 2007 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach oddalił powództwo Haliny P. skierowane przeciwko Wójtowi Gminy w S.P. o uznanie za bezskuteczne skrócenia przeniesienia jej z pracy w Szkole Podstawowej w G. do pracy w Szkole Podstawowej w C.

Sąd Rejonowy ustalił, że powódka była zatrudniona w Szkole Podstawowej w C. na stanowisku nauczyciela nauczania zintegrowanego od dnia 1 września 1980 r. Decyzją Wójta Gminy w S.P. z dnia 23 maja 2006 r. na podstawie art. 19 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.) została przeniesiona do Szkoły Podstawowej w G. na okres 3 lat (od 1 sierpnia 2006 r. do 31 lipca 2009 r.). W związku z tym przeniesieniem otrzymywała 20% dodatek, a także pracowała z ograniczeniem czasu pracy z 5 do 4 dni w tygodniu. Decyzją z dnia 15 czerwca 2007 r. Wójt Gminy w S.P. przeniósł powódkę z

powrotem do Szkoły Podstawowej w C., ze względu na zwolnienie się etatu w tej Szkole oraz w celu zatrudnienia w Szkole Podstawowej w G. innego nauczyciela w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd Rejonowy uznał, że powyższa czynność jest zgodna z art. 19 Karty Nauczyciela, który umożliwia organowi nadzorującemu szkołę prowadzenie racjonalnej polityki obsady etatów nauczycieli w szkołach funkcjonujących na obszarze gminy. Organ odpowiedzialny za obsadę etatów nauczycieli na terenie objętym jego działalnością powinien mieć odpowiednią swobodę i kierować się nie tylko potrzebami szkoły, w której wystąpiły braki kadrowe, ale również - aktualnymi potrzebami szkoły zatrudniającej przeniesionego nauczyciela.

Kwestionowana przez powódkę decyzja wójta o skróceniu okresu przeniesienia powódki i ponownym skierowaniu jej do pracy w Szkole Podstawowej w C. - według oceny Sądu - została podyktowana interesem obydwu szkół i uwzględniała fakt zwolnienia etatu w Szkole Podstawowej w C. wskutek oddelegowania z tej szkoły nauczyciela do pracy w Kuratorium Oświaty w S. Powódka zaś była „naturalnym” kandydatem do objęcia zwolnionego etatu; przepracowała bowiem w tej szkole ponad 25 lat i była z nią związana emocjonalnie. Z kolei uzyskano w ten sposób zwolnienie etatu w Szkole Podstawowej w G., dla zatrudnienia innego nauczyciela w pełnym wymiarze czasu pracy.

Wyrokiem z dnia 14 grudnia 2007 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację powódki od powyższego wyroku Sądu Rejonowego. Sąd drugiej instancji stwierdził, że decyzja wójta Gminy w S.P. z dnia 15 czerwca 2007 r. stanowi logiczną konsekwencję poprzedniej decyzji z dnia 23 maja 2006 r. o przeniesieniu powódki ze Szkoły Podstawowej w C. do Szkoły Podstawowej w G. na okres 3 lat - na podstawie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela. Przyczyną bowiem wydania decyzji z dnia 23 maja 2006 r. była sytuacja kadrowa w Szkole Podstawowej w C. (brak etatu w nauczaniu zintegrowanym). Decyzja ta nie została podważona przez powódkę wobec tego Sąd drugiej instancji uznał, że zgodziła się ona z jej uzasadnieniem. Według tego Sądu, zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego podstawą skierowania nauczyciela do innej szkoły są potrzeby szkoły, do której nauczyciel ma być skierowany (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 1983 r., III PZP 8/83, OSNCP 1983 nr 9, poz. 130). Zasadniczo więc prawidłową podstawą faktyczną decyzji pozwanego z dnia 23 maja 2006 r. powinny być potrzeby Szkoły Podstawowej w G. Skoro pomimo to powódka nie kwestionowała innej podstawy uzasadniającej przeniesienie, to konsekwentnie

pozwany miał prawo do uwzględnienia potrzeb macierzystej szkoły powódki także w decyzji z dnia 15 czerwca 2007 r.

Od powyższego wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach powódka wniosła skargę kasacyjną z wnioskiem o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji. Podstawę skargi kasacyjnej stanowi zarzut błędnej wykładni art. 19 ustawy - Karta Nauczyciela, przez przyjęcie, że dopuszczalne jest skrócenie okresu przeniesienia nauczyciela mianowanego przez organ prowadzący szkołę, bez zgody nauczyciela.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej podniesiono, że art. 19 Karty Nauczyciela nie przewiduje możliwości skrócenia okresu przeniesienia nauczyciela. Natomiast od takiego przeniesienia zależą uprawnienia przeniesionego nauczyciela do zmniejszonego wymiaru czasu pracy, oraz zwiększonego o 20% wynagrodzenia zasadniczego. Nie jest to również kwestia bez znaczenia dla szkoły, do której zostaje przeniesiony nauczyciel. Szkoła będzie zobowiązana do zapewnienia niezbędnych rezerw na wyższe uposażenie, co przy zmniejszonym wymiarze czasu pracy wpływa wprost na budżet szkoły oraz organizowanie czasu pracy pozostałych nauczycieli. Według przedstawionego w skardze stanowiska „uprawnienie do przeniesienia mianowanego nauczyciela, zawarte w art. 19 Karty Nauczyciela, jest absolutnym wyjątkiem w stosunkach umownych pomiędzy pracownikiem a pracodawcą, a tym samym nie może być ono traktowane rozszerzająco”. Wobec braku stosownej regulacji w Karcie Nauczyciela, zgodnie z jej art. 91c, należy uznać, że skrócenie okresu przeniesienia jest zmianą warunków pracy i płacy nauczyciela mianowanego, dopuszczalną tylko w warunkach określonych w art. 42 Kodeksu pracy. Dla powódki skrócenie okresu przeniesienia jest w istocie kolejnym „przeniesieniem” tyle tylko, że tym razem z powrotem do szkoły macierzystej. Stosunek pracy łączący powódkę ze Szkołą Podstawową w C. istniał po przeniesieniu jej do Szkoły Podstawowej w G., co oznacza, że nie doszło do nawiązania nowego stosunku pracy ze Szkołą Podstawową w G., a tym samym nie jest możliwe kolejne przeniesienie bądź skrócenie okresu przeniesienia, gdyż takiej sytuacji Karta Nauczyciela nie przewiduje.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przedstawiony w skardze kasacyjnej pogląd jakoby skrócenie okresu przeniesienia nauczyciela do innej szkoły nie było możliwe na gruncie art. 19 ustawy Karta

Nauczyciela oparł skarżący przede wszystkim na dwóch założeniach, że - po pierwsze - uprawnienie do przeniesienia mianowanego nauczyciela jest „absolutnym wyjątkiem” i - po drugie - że przeniesienie to nie powoduje nawiązania nowego stosunku pracy ze szkołą, do której nauczyciel został przeniesiony. Każde z powyższych założeń jest prawdziwe, jednakże nie ma racji skarżący, że można z nich wyprowadzić zakaz skrócenia okresu przeniesienia nauczyciela do innej szkoły. Wniosek taki nie jest uprawniony, a jego pozorna logiczność jest sprzeczna z istotą wskazanych cech instytucji przeniesienia nauczyciela. Jest to rzeczywiście instytucja, którą należałoby traktować jako bardzo wyjątkową zwłaszcza w odniesieniu do umownych stosunków pracy. Chodzi wszak o decyzje dysponowanie o przeniesieniu pracownika na inne od umówionego miejsce pracy, bez zgody pracownika, w trybie decyzyjnym, na podstawie kompetencji podmiotu nie będącego stroną stosunku pracy. To organ prowadzący szkołę, bez zgody nauczyciela, nie kierując się jego racjami, zmienia ustalone jego miejsce pracy, ze względu na powody o charakterze publicznym - ażeby doprowadzić do pożądanego rozmieszczenia nauczycieli. Tak daleko idąca ingerencja podmiotu niebędącego stroną nauczycielskiego stosunku pracy w jego treść bez zgody zainteresowanego nauczyciela jest wyjątkowa i nie może trwać dłużej niż 3 lata.

Dopuszczając przeniesienie nauczyciela bez jego zgody w drodze ingerencji podmiotu kierującego się racjami publicznymi ustawodawca skonstruował warunki przeniesienia, które chronią nauczyciela przed ingerencją niekonieczną dla założonego celu publicznego. Jednym z nich jest ograniczony czas przeniesienia bez zgody nauczyciela - nie może on przekroczyć okresu 3 lat. Okres przeniesienia bez zgody nauczyciela powinien być - według zasady minimalizacji interwencji w stosunek pracy - możliwie najkrótszy. Granica 3 lat jest najdalej idąca, nie może być przekroczona, ale przecież pożądanym jest ażeby organ decydujący wykorzystywał swe maksymalne uprawnienie tylko jeżeli jest konieczne. Z powyższych aspektów granicy czasowej przeniesienia nauczyciela bez jego zgody wynikają wnioski zupełnie przeciwne, od tych na które powołał się pełnomocnik powódki w skardze kasacyjnej. Można powiedzieć, że niejako z natury ingerencji ograniczającej czyjeś prawa wynika raczej dążenie do minimalizowania konsekwencji ingerencji niż - jak to sugeruje skarżący - jej stabilizowanie. Warunkiem przeniesienia jest konieczność zapewnienia szkole obsady na stanowisku nauczyciela (por. pierwsze zdanie art. 19 ust. 1 Karty Nauczyciela). Jeżeli już po przeniesieniu nauczyciela zmieniają się okoliczności i odpadnie warunek

„konieczności”, to wydaje się, że podmiot, który „przeniósł” nauczyciela nie tylko może ale powinien rozpatrzeć możliwość skrócenia wyznaczonego okresu przeniesienia. Oczywiście powinny wtedy być brane pod uwagę wszystkie okoliczności, w tym także usprawiedliwiony interes przeniesionego nauczyciela, ale podstawowe znaczenie mają okoliczności, które stanowią przesłankę przeniesienia.

W art. 19 ust. 1 (*in fine*) Karty Nauczyciela zabezpieczone zostało prawo przeniesionego nauczyciela do powrotu na uprzednio zajmowane stanowisko. Jest to zasadnicza granica zakresu ingerencji w stosunek pracy nauczyciela w jego macierzystej szkole. Jeżeli zatem na skutek przeniesienia nauczyciel nie traci zatrudnienia (stosunku pracy) w swej macierzystej szkole, a ze szkołą nową nie dochodzi do nawiązania nowego stosunku pracy (por. powołaną w skardze uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2004 r., III PZP 14/03, OSNP 2005 nr 4, poz. 50) i jeżeli nauczyciel przeniesiony ma zapewnione prawo powrotu na uprzednio zajmowane stanowisko, stanowisko od którego go oderwano bez jego zgody, to taki stan rzeczy na pewno nie uzasadnia - jak to uważa skarżący - zakazu skrócenia okresu przeniesienia. Nieprzekonujący jest argument pełnomocnika skarżącej dotyczący art. 19 ust. 2 Karty Nauczyciela, według którego nauczycielowi przeniesionemu przysługują określone przywileje. Taki sposób określenia konsekwencji przeniesienia nauczyciela bez jego zgody stanowi formę specjalnej gratyfikacji celów publicznych realizowanych przez organ prowadzący szkołę bez zgody nauczyciela. Konieczność spełnienia dodatkowych świadczeń na rzecz nauczyciela, do którego zastosuje się przeniesienie, jest także mechanizmem, który zabezpiecza nauczycieli przed nieuzasadnionym przeniesieniem do innej szkoły. Wszystkie te swoiste „ekwiwalenty” przeniesienia stają się bezprzedmiotowe w razie powrotu nauczyciela na uprzednio zajmowane stanowisko.

Nie ma też racji pełnomocnik skarżącej co do wyrażonego w skardze poglądu jakoby skrócenie okresu przeniesienia wymagało zastosowania przepisów Kodeksu pracy o wypowiedzeniu warunków pracy. Stosownie do art. 91c Karty Nauczyciela przepisy Kodeksu pracy mają zastosowanie „w zakresie spraw wynikających ze stosunku pracy” tylko nieuregulowanych przepisami ustawy. Instytucja przeniesienia nauczyciela bez jego zgody do innej szkoły - o czym była mowa wyżej - jest specyficzną instytucją Karty Nauczyciela w niej uregulowaną; zmiana warunków przeniesienia polegająca na skróceniu okresu przeniesienia bez zgody nauczyciela mieści się w zakresie tej instytucji.

Mając powyższe na uwadze, uznając, że rozpatrywana skarga kasacyjna nie ma zasadnej podstawy, Sąd Najwyższy orzekł stosownie do art. 398¹⁴ k.p.c.

=====